

ชื่อเรื่อง	การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ผู้วิจัย	ประพันธ์ เกียรติเฝ้า
ประธานที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.กานดา ผรณเกียรติ
กรรมการที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชไมพร กาญจนกิจสกุล ดร.อมรรัตน์ วัฒนาร
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ ศศ.ด. สาขาพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2551
คำสำคัญ	การพัฒนา รูปแบบ การจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการจัดการความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) เพื่อพัฒนารูปแบบของการจัดการความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้มี 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 18 คน เลือกโดยวิธีสุ่มแบบเจาะจงและสุ่มแบบบอลหิมะ ตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในเขตพื้นที่การศึกษาคูทัยธานี เขต 1 และ เขต 2 รวมทั้งสิ้น 334 คน เลือกใช้วิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ สุ่มแบบโควต้า และสุ่มอย่างง่าย การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรม SPSS สถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1.) หลวงพ่อสมัย วัดหนองหญ้านาง ใช้ภูมิปัญญาแพทย์พื้นบ้านการเหยียบเหล็กแดง รักษาโรคอัมพฤกษ์และอัมพาต โดยได้รับการถ่ายทอดความรู้จากบรรพบุรุษและบุคคลที่มีความรู้ โดยการเรียนรู้ตัวต่อตัวและประสบการณ์ของตนเอง ถ่ายทอดความรู้ให้ลูกศิษย์เฉพาะผู้ชาย ประเมินผลการรักษาจากความพึงพอใจของคนไข้ และมีการผสมผสานวิธีรักษาด้วยการนวด การอบสมุนไพร การรับประทานยา และกายภาพบำบัด 2.) การปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนางจงรัก เทศนา ได้แก่ การกำหนดหัวข้อความรู้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียนคูทัยวิทยาคม และปฏิบัติด้วยความรักความสนใจด้านภูมิปัญญาอย่างจริงจัง และได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงานและการสนับสนุนและส่งเสริมจากผู้บังคับบัญชา ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยฝึกปฏิบัติจริงจากแหล่ง

เรียนรู้ของชุมชนหรือท้องถิ่น และสามารถนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การจัดทำเว็บไซต์ วิดีทัศน์ แผนผังความคิด และ บล็อก เป็นต้น องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ถูกจัดเก็บไว้ที่ตัวผู้เรียน และในลักษณะที่เป็นรายงาน เอกสาร เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ โคร่งงาน และบนเว็บไซต์ และให้การประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง 3.) ผลการทดสอบสมมุติฐาน ปรากฏว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับกระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ ปัจจัยภาวะผู้นำ โดยเฉพาะการที่โรงเรียนมีผู้บริหารที่สามารถกระตุ้นหรือสร้างแรงบันดาลใจให้สมาชิกมีความสนใจขององค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนมีผู้บริหารที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา และโรงเรียนมีผู้บริหารที่สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ ปัจจัยประสิทธิภาพการจัดการ โดยเฉพาะการที่โรงเรียนสนับสนุนบุคลากรเพื่อการค้นคว้าภูมิปัญญาท้องถิ่น และโรงเรียนส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนในการสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่น (Adjusted R² = 0.519) 4.) การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เรียกว่า “1V 8P 2S” มีขั้นตอนดังนี้ หนึ่งวิสัยทัศน์ (1V) หมายถึง การกำหนดวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับเป้าหมายโรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษา แปดกิจกรรม (8P) หมายถึง สถานศึกษาควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดร่วมกันกำหนดแนวปฏิบัติ ประกอบด้วยกิจกรรมพัฒนาความรู้ 8 กิจกรรม ได้แก่ การกำหนดหัวข้อความรู้ การค้นหาความรู้ การวางแผนพัฒนาความรู้ การสกัดความรู้ การจัดเก็บความรู้ การใช้ความรู้ และการวัดความรู้ ซึ่งมีการกระจายและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่สอดแทรกอยู่ในทุกขั้นตอน สองเงื่อนไขความสำเร็จ (2S) ได้แก่ การนำผู้ปฏิบัติที่เป็นเลิศที่ประสบความสำเร็จจนเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป มาเป็นต้นแบบในการศึกษาและค้นหาปัจจัยที่เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ

Title DEVELOPMENT OF KNOWLEDGE MANAGEMENT MODEL ON LOCAL WISDOM IN THE BASIC EDUCATION SCHOOL

Author Praphan Kaitpao

Advisor Associate Professor Kanda Paranakian, Ph.D

Co-Advisor Assistant Professor Chamaiporn Kanchanakijisakul, Ph.D
Amornrat Wattanatorn, Ph.D

Academic Paper Thesis Ph.D. in Social Development,
Naresuan University, 2008

Keyword Development, Model, Knowledge management, Local wisdom, The basic Education school

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study state of arts of knowledge management on local wisdom in basic education school, 2) to study factors relating to knowledge management process on local wisdom in basic education school and 3) to develop model of knowledge management on local wisdom in basic education school. The 18 key-informants were selected by purposive sampling and snowball sampling. Survey samples were 334 administrators and teachers in the office of Uthaitanee education area1, 2. The survey samples were selected by stratified random sampling, quota, and sample random sampling. The data were processed and analyzed using SPSS program. Stepwise multiple regression was applied to test hypothesis. The research findings were as follows: 1.) Samai, a venerable monk of Naungyanang Temple uses local traditional medicine wisdom called "Yeap Laekdang" to cure paralysis. He had obtained knowledge from his ancestor and knowledgeable people. He also learns from his own experience. He transfers his knowledge of "Yeap Laekdang" only to males. An evaluation of curing of has been conducted by asking for client's satisfaction. Curing is practiced by integration of management: massage, herbal sauna, taking medicine and physical therapy. 2.) Management of local wisdom in the basic education school is best practiced by Ms. Jongrak Tassana. Her topic was consistent with the school vision. She

devotes her time with local wisdom. Her teaching is based on child center and her students are supposed to learn their interesting local wisdom in the area. She shares knowledge through website, video, mind-map and blog etc. Her students learn about local wisdom by memory and from written report, brochure, poster and website. 3.) The results of hypothesis testing were that factors relating to knowledge management include leadership and management efficiency, the school administrators who encourage or motivate their staff to pay more attention on local wisdom, have good human relations and aim at being learning school are particular important for leadership factor. Also the school administrators who have strong support on the study of local wisdom and have the school committee involved in planning for the study of local wisdom are important for management efficiency factor. The R^2 adjusted was 0.52. 4.) Development of knowledge management model on local wisdom in the basic education school is named "1V 8P 2S". One vision (1V) means the school vision must be consistent with the vision of office education area. Eight practices (8P) means the school administrator should involved all stakeholders in knowledge identification, searching for knowledge, planning for develop knowledge, knowledge distilling, storing, application, evaluation, and sharing. Two factor successes (2S) include best practice and searching for factor relating to success in knowledge management.